

אבן השתייה

"המשכן שקול כנגד כל העולם וכנגד יצירת האדם - שהוא עולם קטן.
כיצד? כשברא הקב"ה את עולמו, כילוד אשה בראו. מה ילוד אשה מתזזיל בטבורו
ומותחז לכאן ולכאן לארבעה צדדין,
כך התזזיל הקב"ה לבראות את עולמו מאבן שתיה תזזילה, וממנה הושחת העולם.
ולמה נקרא שמה אבן שתיה? מפני שממנה התזזיל הקב"ה לבראות את עולמו,
וברא בית המקדש למעלה שנאמר: "מכון לשבתך פעלת ה' " (שמות טו),
אל תקרא מכון אלא מכון לשבתך - כנגד כסא הכבוד" (תזזומא פקודי, ג')

נעיין בקצרה בדברים הנלמדים מן המדרש:

המדרש משווה בין יצירת העולם לבין יצירת האדם - שהוא בעצמו "עולם קטן".
שניהם מתחילים מנקודה אחת (מן הטבור...) ומשם הכל מתחיל - אבן השתיה היא מרכז העולם.
מכאן נבין את המשמעות "בית המקדש קדם לעולם" - כלומר הוא הבסיס לעולם.
לפי המדרש, יש קשר בין "בית המקדש" ו"כסא הכבוד" - הם מכוונים אחד כלפי השני.

ובהרחבה:

כיצד בדיוק "הושתת" העולם? דבר זה שנוי במחלוקת:
"אבן היתה שם... ושתיה היתה נקראת: תנא שממנה הושתת העולם.
תנן כמאן דאמר: מציון נברא העולם.
דתניא רבי אליעזר אומר: עולם מאמצעיתו נברא שנאמר: "בְּצֶצְקֶת עֶפְרָיִם לְמוֹצֵק וְרִגְבֵי יְדָבְקוּ"
(איוב פרק ל"ח).
רבי יהושע אומר: עולם מן הצדדין נברא, שנאמר: "כי לשלג יאמר הוי ארץ".
וחכמים אומרים: מציון נברא, שנאמר: "מזמור לאסף אל אלקים ה' "
ואומר: "מציון מכלל יפיו" - ממנו מוכלל יפיו של עולם" (יומא נ"ד)

ראינו בגמרא שלוש שיטות: האם אבן השתיה היא המרכז, הלב של העולם
וממנה הכל גדל והתפתח (כמו המדרש הראשון),
או שמא אבן השתיה היא תמצית כל העולם - "העולם נברא מן הצדדים"
("נמתח והלך מכל צד, עד שנדבק באמצעיתו" - רש"י על דעת רבי יהושע).
את הדעה השלישית, שיטת חכמים, יתכן להסביר ככיוון אחר מן השיטות הנ"ל:
הדיון אינו טכני, כיצד זה קרה, אלא להדגיש שצדק העולם הוא המקדש עצמו, ולא האבן!
"א"ר יוסי בר חלפתא: למה נקרא אבן שתיה, שממנה הושתת העולם.
כדכתיב (תהלים נ') "מציון מכלל יופי אלקים הופיע" (במדבר רבה י"ב, ד')

נדייק בפסוק - "אלוקים הופיע מתוך ציון!"
"זזהו שהזכיר אלקים הופיע, הוא השם שזכר בבראשית.
ולפי דעת רז"ל: העליונים והתחתונים - הכל מציון.

אין צריך לומר העולם השפל, שכך אמר במדרש-ר"א הגדול אומר: (בראשית ב')
 "אלה תולדות השמים והארץ ביום עשות ה', אלוקים ארץ ושמים"
 תולדות השמים- מן שמים נבראו. תולדות הארץ - מן הארץ נבראו.
 וחכמים אומרים: אלו ואלו מציון. שנאמר: "מציון מכלל יופי אלהים הופיע",
 מציון נשתכלל יפיו של כל עולם. וכן מצינו לרז"ל שאמרו עיקר שכינה בתחתונים"
 (כד הקמח, ערך לולב)

נבאר את דבריו המופלאים:

עיקר בריאת העולם הינה כדי שהקב"ה ידור בתחתונים, למרות היות העולם הזה שפל,
 ולכן הכל יוצא מתוך בית המקדש! לכן נברא קודם מקדש של מטה, שכן זהו העיקר!

לסיכום:

בית המקדש הוא ה"מכון"/הבסיס של העולם כולו (מכון מלשון "כן", כמו הכיור וכנו),
 התשתית והתמצית של העולם כולו, ומן "הזרע" הזה, שנוצר בציון,
 נשתכלל יופיו, פארו וקדושתו של כל העולם.

"המשכן שקול כנגד כל העולם וכנגד יצירת האדם - שהוא עולם קטן.
 כיצד? כשברא הקב"ה את עולמו, כילוד אשה בראו.
 מה ילוד אשה מתחיל בטבורו ומותח לכאן ולכאן לארבעה צדדין,
 כך התחיל הקב"ה לבראות את עולמו מאבן שתיה תחילה, וממנה הושתת העולם.
 ולמה נקרא שמה אבן שתיה? מפני שממנה התחיל הקב"ה לבראות את עולמו,
 וברא בית המקדש למעלה שנאמר: "מכון לשבתך פעלת ה'" (שמות ט"ז),
 אל תקרא מכון אלא מכון לשבתך - כנגד כסא הכבוד" (תנחומא פקודי, ג')

